

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2847/2022
26.04.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници из радног односа тужилаца АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., чији је заједнички пуномоћник Миле Ранкић, адвокат из ..., против туженог ЈП „ЕПС“, Београд – Огранак РБ „Колубара“ из Лазаревца, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1195/22 од 10.05.2022. године, у седници већа одржаној 26.04.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 1195/22 од 10.05.2022. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба туженог и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Лазаревцу П1 464/19 од 16.03.2022. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да исплати тужиоцима на име трошкова поступка по ревизији укупан износ од 191.825,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Лазаревцу П1 464/19 од 16.03.2022. године, ставом првим изреке, обавезан је тужени да на име неисплаћене зараде по основу рада у смени и мање исплаћене зараде за време коришћења годишњег одмора исплати понаособ тужиоцима АА, ББ и ВВ, појединачно одређене новчане износе, са законском затезном каматом и да на досуђене новчане износе уплати за тужиоце доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за ПИО (све ближе одређено у изреци). Ставом другим изреке, обавезан је тужени да исплати тужиоцима на име трошкова парничног поступка износ од 148.265,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 1195/22 од 10.05.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Основног суда у Лазаревцу П1 464/19 од 16.03.2022. године, тако што су одбијени као неосновани тужбени захтеви тужилаца да се обавезе тужени да исплати тужиоцима на име накнаде штете због мање исплаћене зараде по основу сменског рада и мање исплаћене накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора, појединачне месечне износе, са законском затезном каматом и да на

досуђене новчане износе уплати за тужиоце доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за ПИО. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у пресуди Основног суда у Лазаревцу П1 464/19 од 16.03.2022. године и одбијен захтев тужилаца да се обавезе тужени да исплати тужиоцима на име трошкова парничног поступка износ од 148.265,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате и обавезани тужиоци да исплате туженом на име трошкова парничног поступка износ од 2.150,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде. Ставом трећим изреке, обавезани су тужиоци да исплате туженом на име трошкова поступка по жалби износ од 35.424,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију, као посебну, због погрешне примене материјалног права.

Према оцени Врховног касационог суда, ревизија тужилаца је дозвољена на основу одредбе члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11...18/20).

Испитујући правилност побијане пресуде, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужилаца основана.

У поступку пред нижестепеним судовима није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су у радном односу код туженог на неодређено време. Вештачењем је утврђено: да су тужиоци у утуженом периоду послове обављали радећи сваки други дан у времену од 07.00 – 19.00 часова, односно да су исти радили сваки други дан по 12 часова, а организација рада је таква да тужилац мења другог запосленог на истом радном месту, сваког другог дана, с тим што један дан ради од 07,00 до 19,00 часова, а други дан му је пауза и тако се циклус понавља; да је тужени приликом обрачуна и исплате зараде тужиоцима, основну зараду тужилаца одређивао по основу коефицијента посла радног места, вредности радног сата и месечног фонда остварених сати рада; да тужиоцима није увећана зарада за рад у смени од 8,9% у односу на основну зараду, како је то прописано одредбом члана 38. став 1. тачка 4. ПКУ и обрачуната зарада до потпуног увећања зараде од 8,9% за сваки месец појединачно са роковима доспелости сваког појединачног месечног износа, као и износ припадајуће основне зараде за коришћење годишњег одмора у спорном периоду, са роковима доспелости сваког појединачног месечног износа.

Првостепени суд је закључио да је рад у сменама сваки рад у којем запослени непрекидно или са прекидима ради у најмање две смене, дневној или ноћној или у две дневне смене, односно начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним образцем, укључујући образац ротирања који може бити непрекидан или са прекидима, изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дана или ноћи.

Како су тужиоци у утуженом периоду послове код туженог обављали радећи у сменама, а тужени приликом обрачуна и исплате зараде тужиоцима зараду није увећао на основу сменског рада за 8,9% сходно члану 38. став 1. тачка 4. ПКУ за ЕПС, закључено је да су основани тужбени захтеви тужилаца. Затим, како у висину просечне зараде које су претходиле месецу у којима су тужиоци користили годишњи одмор нису ушла увећања зараде за рад у сменама, да су основани и тужбени захтеви тужилаца, којим су тражили да се обавеже тужени да им исплати разлику накнаде зараде за месеце у којима су користили годишњи одмор.

Међутим, другостепени суд је нашао да из чињенице да су тужиоци сваки други дан радили од 07,00 до 19,00 часова, не произлази закључак да су тужиоци обављали сменски рад. Тужиоци су обављали рад у једној смени, која је трајала дванаест сати, смену нису мењали, односно није било ситуације да су радили један дан од 07,00 до 19,00 часова, а други дан имали паузу, па трећи дан радили од 19,00 до 07,00 часова, већ су у континуитету сваки други дан обављали рад у једној смени која је трајала дванаест сати из чега је закључио да тужиоци нису радили у сменама и да такав рад није сменски рад, због чега им не припада увећање зараде за сменски рад прописано ПКУ за ЕПС у износу од 8,9%, те да су неосновани тужбени захтеви тужилаца за исплату увећане зараде на основу сменског рада. Затим, како тужиоцима не припада право на увећану зараду на основу сменског рада, да је неоснован и тужбени захтев за исплату увећане накнаде зараде за време коришћења годишњег одмора, обрачунате на основу увећане зараде на основу сменског рада.

Врховни касациони суд је нашао да се основано ревизијом тужилаца указује да је побијана другостепена одлука донета уз погрешну примену материјалног права.

Наиме, одредбом члана 108. став 1. тачка 2. и 3. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05,...75/14), прописано је да запослени има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и то: за рад ноћу, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде - најмање 26% од основице, за прековремени рад – најмање 26% од основице, док је ставом 4. истог члана прописано да општим актом и уговором о раду могу да се утврде и други случајеви у којима запослени има право на увећану зараде, као што је увећање зараде по основу рада у сменама. Одредбом члана 114. став 1. истог закона прописано је да запослени има право на накнаду зараде у висини просечне зараде у претходних дванаест месеци у складу са општим актом и Уговором о раду, за време одсуствовања са рада на дан празника који је нерадни дан, годишњег одмора, плаћеног одсуства, војне вежбе и одазивање на позив државног органа.

Одредбом члана 7. став 2. тачка 2. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“ („Службени гласник РС“, бр. 15/15), прописано је да послодавац доноси одлуку о распореду, почетку и завршетку радног времена, полазећи од следећег: на радним местима где процес рада траје непрекидно, рад се организује у сменама, при чему се под сменским радом подразумева рад у две (по 12 сати) или више смена (по 6 или 8 сати) у току радног дана када на истим средствима за рад, раде наизменично најмање два запослена, или две групе запослених, при чему измена смена може бити континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља, док је одредбом члана 38. став 1. тачка 4. прописано да се основна зарада запосленог увећава за рад у сменама за 8,9%.

Према Директиви Европске уније 2003/88 – ЕС, сменски рад је дефинисан као начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући и образац ротирања, који може бити непрекидан или без прекида (континуиран или дисконтинуиран), изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дању или ноћу, а турнус се у свом језичком значењу изједначава са сменским радом (пертурнум, по реду, редом). С обзиром на то да се под турнусом подразумева утврђен ред у коме више лица једно за другим обављају неки посао радећи наизменично и смењујући се, између ова два појма нема никакве разлике и представљају синониме. Директива Европске Уније није извор права али њена садржина помаже у тумачењу појма сменског рада који наши закони не садрже.

Имајући у виду утврђене чињенице да тужени тужиоцима није увећао зараду према наведеним законским одредбама и одредбама Колективног уговора које су важиле у спорном периоду, да су тужиоци у утуженом периоду радили по моделу радног времена 12/36, Врховни касациони суд налази да је првостепени суд правилно усвојио тужбене захтеве и обавезао туженог на исплату тражене разлике у заради по основу сменског рада и за време коришћења годишњег одмора, са припадајућим доприносима. Према оцени Врховног касационог суда, када се запослени на истом послу смењују према унапред утврђеном редоследу, ради се о сменском раду. Наиме, рад у сменама је рад који се непрекидно или са прекидима ради у најмање 2 смене, било дневне или ноћне, односно таква организација рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима у различито време током одређеног периода дана или ноћи. Како је у конкретном случају код оваквог режима рада постојао континуитет, те имајући у виду и чињеницу да је сменски рад признат у општем акту тужене (Посебни колективни уговор за „Електропривреду Србије“), што указује између осталог да рад са наведеним моделом радног времена представља сменски рад, то је према оцени Врховног касационог суда правилан закључак првостепеног суда да тужиоци, у смислу одредбе члана 108. став 4. Закона о раду и члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“, имају право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду, у утуженом периоду, као и на накнаду зараде на име мање исплаћене зараде за време коришћења годишњег одмора, а правилно је првостепени суд обавезао туженог и да за тужиоце изврши уплату доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО.

Како је другостепени суд због погрешне примене материјалног права одбио тужбене захтеве тужилаца, Врховни касациони суд је на основу члана 416. став 1. ЗПП, преиначио другостепену пресуду, одбио жалбу туженог и потврдио првостепену пресуду.

Тужиоци су успели у поступку по ревизији, па им, на основу члана 153., 154. и 163. став 2. ЗПП, припадају и опредељени тражени трошкови овог поступка, који су досуђени у укупном износу од 191.825,00 динара и који обухватају трошкове на име састава ревизије од стране адвоката у износу од 36.000,00 динара за три заступана лица према Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“ бр. 121/12 ... 37/21) и на име судских такси и то на ревизију тужиоцу АА у износу од 26.006,00 динара, тужиоцу ББ у износу од 25.510,00 динара и тужиоцу ВВ у износу од 10.814,00 динара и на пресуду по ревизији тужиоцу АА у износу од 39.009,00

динара, тужиоцу ББ у износу од 38.265,00 динара и тужиоцу ВВ у износу од 16.221,00 динара, према Закону о судским таксама („Службени гласник РС“ бр. 28/94 ... 95/18).

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић